

בגדי-העבודה
בית-המדרש

אוצר החכמה
13676

אוצר החכמה
13676

מ'כ'ב'ת תעצ'ת

[עד דף ג' סוף עמוד א'
תנא בטל וברוחות]

מחזור
להדפוס
בסוף
השנה

נוסח דפוס ספרד
שנת ה'רנ"ב
בתוספת הגהות מכתבי יד
ונוסח הגמ'

מחזור
ה'תש"ס
לציבור
הרבנים

נדפס שנת ה'תשע"ד
הוצאת ספרים משה חי
עזרת ישראל 4 י-ם
טל' 02-6257993

יגילו הלומדים ותרבה הדעת כי בחסדיו המרובים של קורא הדורות מראש, זכינו להיוודע למימצא נפלא אודות פירוש רש"י למסכת תענית, כי מלבד אשר נתעוררו ועוררו רבותינו האחרונים אודות ייחוס הפירוש למסכת תענית הנדפס בגמרות על שם רש"י אם אכן יצא מתחת ידו, בהיות שנראו בו ענינים שלא לפי דרכו וכמו שהאריך בזה מהר"ץ חיות בשו"ת אמרי בינה סי' ה ורבים לפניו ולאחריו, (וכבר נדפס בעזה"ת ספר רש"י תענית שם הובאה התשובה הנ"ל ודעת שאר המפרשים, ובתוספת נופך בחוברת הוספות להספר הנ"ל שנדפסה בשנת תשס"ז). ומסקנת הדברים:^א בהיות והראשונים בפירושיהם למסכת^ב ובשאר חיבורים^ג מביאים פירושים ושיטות משם רש"י והם נמצאים בפירוש המיוחס לרש"י, בהכרח שהפירוש בעיקרו מרש"י אלא שנוספו בו איזה דברים מתלמידים.

עתה באנו לעורר בפירוש הנזכר, במה שנדפס ממנו מתחילת המסכת ועד דף ג' סוע"א תנא בטל וברוחות, שלפי האמת אין הוא תחילת הפירוש, וכפי שיבואר בעזה"ת:

א: בגמ' מסכת תענית שנדפסה בספרד קודם הגירוש [שנת ה' רנ"ב בדפוס ואדי אל חגרה, ע"י רבי שלמה הלוי אלקבץ] עם פירוש רש"י, מופיע פירוש אחר לחלוטין^ד, וכן נמצא בשני כתבי יד מלפני כ-700 שנה על כל המסכת בשינויים קלים כפי המצוי במעתיקים, [ראה תצלומם להלן אי"ה].

ב: רבותינו הראשונים הזכירו ענינים משמו של רש"י על העמודים הראשונים של המסכת, והדברים מופיעים בפירושו הנדפס בספרד ובכתבי היד הנז', ולא נמצא מהם בפירוש הנדפס כיום בגמרות. וכדלהלן:

רבינו ישעיה הראשון [פסקי הרי"ד על תענית דף ב:]: כ' "העובר לפני התיבה: כתב המורה [כך מכנה לרש"י בחיבוריו], ולא אתפרש לי טעמא".

תלמיד הרשב"א [שיטה לבעל הצורות נדפס מחדש בס' שיטות קדמוניות למסכת תענית] בדף ג. כ' "ורש"י ז"ל לא גרס לעיל אי רבי יהושע וכו' משום הא דקאמר ר' יהושע אמ' וכו' ואנו כבר פירשנוהו. ואי קשיא לך לימא ר' אליעזר היא. וי"ל דר' אליעזר מלולב גמר כדאמר ר' לעיל אבל מניסוך המים לא ס"ל דהוי מ"ט ראשון וכן כתב רש"י ז"ל לעיל".

ריבב"ן [—רבי יהודה בר ברכיה, בפירושו על הרי"ף] מעתיק תמיד ל' לרש"י ככל האפשר, וכאן מעתיק בתחילת המסכת הדיבורים הנדפסים בספרד ובכת"י, וכן ה"ר **עובדיה מברטנורא** דרכו בכל מקום להעתיק פרש"י וכאן מעתיק מהדיבורים הנדפסים בספרד.

- א.** ע"פ הרחיד"א בס' שם הגדולים עיין מראה כהן ריש תענית וספר אור החיים לרבי חיים מיכל מערכת ש.
- ב.** הרי"ד בתוספותיו ובפסקיו, הריטב"א, הר"ן, רבינו בצלאל [כת"י נזכר בשם הגדולים], המאירי, תלמיד הרשב"א [שיטה לבעל הצורות].
- ג.** הרשב"א בתשובה ח"א שפז, מהר"ם חלאוה תשו' עא. רדב"ז ח"ח [—מכת"י] תשו' קמא, אמונה ובטחון [מיוחס להרמב"ן] פ"י, תלמיד הרשב"א בספר השלחן הל' תעניות שער א' ב' ד', המגיד משנה הלכות תעניות קרוב לעשרה פעמים, ספר יוחסין מאמר א ד"ה בני בתירה —ראה להלן, מאמר ב אות א ד"ה רב אושעיא, ואות ג ד"ה רב גיורי.
- ד.** התודה והברכה לה"ר טוביה כצמן שליט"א, שהאיר עיני בזה.

רבינו המאירי בדף ב: כ' "והרי למדת בסוגיא זו ג' נסחאות ויש בה עוד רביעית לגדולי הרבנים [כך מכנה לרש"י בחיבורו] והוא שגורסים מלולב גמר לה או מנסוך המים גמיר לה ולא עוד, והוא שלדעתם אין כונת השאלה אלא לידע דעתו של ר' אליעזר בנסוך המים מהיכן הוא מתחיל" וכו'.

בספר יוחסין [תלמיד מהר"י אבוביב השני, מאמר א ד"ה בני בתירה] כ' בזה"ל "ורש"י פירש בפרקא קמא דתעניות [ג.] כי אלו שהיו בזמן הלל הם ר' יהודה בן בתירא ורבי יהושע אחיו".

מה"ר יעקב בן חביב בס' עין ישראל [–עין יעקב] על אגדות הש"ס [דפו"ר וינציה שפה דף קכו:] מעתיק פרש"י אחר הגמ' ושם מעתיק בעמודי המסכת הנזכרים את הדיבורים שבדפוס ספרד ואת שלפניו אין מעתיק (זולת הדיבורים: "אני ה', ולא שליח. פותח את ידך, ולא שליח" המופיעים שם בסוגריים עגולות), וכבר הרגיש בזה נכדו של מהרצ"ח בס' הקדם שנה ב' תרס"ח עמ' 118 שבא לידו אחד מכתבי היד הנזכרים. ודיבורים אלו המובאים בעין יעקב הביאום האחרונים משם רש"י:

ג: באשר לפירוש הגדפס בגמרות על ג' עמודים הראשונים אשר יסודתו בדפוס וינציה שנת ה' רפ"א ואחריו נמשכו הדפוסים עד ימינו. כ' עליו הגאון המפורסם **רבי שלמה הכהן מוילנא** [הגהות חשק שלמה תענית ג: רש"י ד"ה עשר נטיות] "ונראה שרש"י מב' דפין הראשונים הוא לקוח מפ' רבינו גרשום ז"ל". ובספר תקנת עזרא [עמ"ס מעילה מה"ר עזרא אלטשולער, נדפס בפטרבורג תרצ"א] ב"הארה" שבראש הספר כ' "וראה זה מצאתי שהפירוש המיוחס לרש"י על מסכת תענית אשר גם עליו הוסכם בצדק שאינו מפרש"י רק מאחד מתלמידיו, גם אותו המפרש ראה פירוש רגמ"ה למס' תענית והשתמש בו ומראשית המסכת עד סוף דף ג' ע"א ד"ה בטל וברוחות הלך בעקבות הרגמ"ה ולא נטה ימין ושמאל" וכו'.

לכך נתעוררנו להעתיק הפירוש הנדפס בספרד, וציינו שינויי נוסחאות משני כתבי היד (כאן המקום להודות ליד הרב הרצוג על המצאתם לידינו את תצלום כתבי היד ודפוס ספרד, ולבית המדרש לרבנים ניו יורק על הרשות להשתמש בב' כתבי היד הנמצאים ברשותם בקטלוג אדלר מס' 17 ומס' 19 ראה אודותם בפרוטרוט במבוא ש' רבי דוד הלבני הנדפס בס"ס חלקו של יעקב עמ"ס תענית), ובמקום שהנוסח אחיד בב' כתבי היד, ובדפוס ספרד איננו, הוספנו התיבות בסוגריים [], וכן בהיפך הסגרנו התיבות () וכל זה במקום שראינו תועלת בשינוי הגירסא – לכל הפחות לריהטא דלישנא. וכאשר ההוספה או ההשמטה המסתברות היו רק באחד מכתבי היד רשמנו זאת בהערות, וביותר מזה לא הוספנו וגרענו זולת תיבת ר' שבמקומה כתבנו רבי.

תהילות לה' הדפסנו לפני כעשר שנים ספר רש"י תענית ובו פירוש עוז והדר משא ומתן בפירוש הנדפס כאן ובשינויי נוסחאות מהכת"י וכן ממה שנמצא במפרשים שהעתיקו איזה דיבורים מאלו וביארום. כן נדפסו שם שינויי נוסחאות על יתר המסכת מאחד מכתבי היד הנזכרים, ולקוטי רש"י על מסכת זו שנזכרו בראשונים ואינם בנדפס'.

מהדורא זו נדפסת לעילוי נשמת הבחור היקר נעים הליכות, שונה הלכות, זורע צדקות וחסדים, ר' ינון פתחי' (אקטן) ב"ר משה מרדכי ז"ל, שנתבש"ם (ביום מנוחה כז מנחם אב תשע"ג והוא בן לב שנים ומחצה) אחר שנתיישר ייסורים קשים ומרים בנפש וגוף תקצר היריעה מהכילם, ולמרות הכל צהלתו על פניו, ופיו מלא תהילות ה' ותורתו, והיות ולא זכה להקים בית ולהניח אחריו זרע, יהי רצון שזכות לימוד התורה בפרש"י הנוכחי תעמוד לו לטוב לו לעולם שכולו טוב וארוך לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ותהי נשמתו צרורה בצרור החיים. התודה והברכה לכל המסייעים לזיכוי הרבים.

הוצאת ספרים משה חי י-ם

ה. יפה תואר ב"ר פרשה ע"ג, מהר"נ כ"ץ בס' קדושה וברכה ברכות לג., ברית אברהם על הילקו"ש פר' ויצא, בעל נתה"מ בס' אמת ליעקב ריש מס' תענית, לי לישועה במסכתין.

ו. ובכך תירץ לקמן ד: את הסתירות בפרש"י בענין דעת רבי יהושע שמזכיר גשם מיום הנחת לולב, אם הוא בשביעי או בשמיני, שהגרע"א והגבורות ארי והר"ב רנשבורג הראו בזה סתירות, ויש להוסיף שאכן לפי המופיע בדפוס ספרד הדיבורים תואמים שהוא ליל שמיני.

ז. ובאו בכרך אחד עם קונטרס קילורית לעין מהגאון המפורסם כמוהר"ר שלמה אלגאזי זצ"ל על אגדות הש"ס, שנדפס אחר מאות בשנים שהיה מונח בקרן זוית [משנת הת"ך].

פירוש רש"י לתחילת מסכת תענית / שלמה בן יצחק (רש"י) (עמוד 4) 13676

לא נמסרו ביד שליח ביחד שכן מצינו בליליה וכו' וכן איתא בסנהדרין (ק"ג.) ואיכא למיפדך ללא (משמע) [משתמע] הני קראי להאי ליגנא. [דף ב:] גשמים היינו פרנסה: שזרעים ופירות גדלן מהם לפרנסת העולם. [ורבי אליעזר] מהיכא גמר לה: להזכיר גשמים [מיום ראשון דבשלמא רבי יהושע קסבר גשמים סימן קללה הן ואינו מזכיר ומשעבר זמן קללה מזכיר והולך מיון ואילך אלא רבי אליעזר מהיכא גמר לה לריך סייג לדבריו שבה לרעות ואין אנו חפזין בהן מכלל דודאי גמר לה או מלולב או מניסוך המים גמר^ל במה מצינו שהיא בנין אב מזכיר כל ימות ולא בלילה דומיא ללולב. ומן אז"ל ואילך הוא דמזכיר בין ביום ובין בלילה דהאי גמיר לה מלולב לא גמיר לה אלא לשבעה ימי החג משום דסימן קללה הוא בחג הלכך מצעני ליה למיגמר מלולב הוא דמזכיר בחג אע"ג דסימן קללה הוא מזכיר בין ביום ובין בלילה. מניסוך המים: שהוא בא (ע"י) [על] ריזוי [המים] כדאמר^י בראש השנה (טז.) נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה והרי הוא מיום ראשון שחרית דתנן ניסוך המים כל שבעה ואמר ר' יוחנן (יומא כו.) אין מנסכין מים [בחג^ל] אלא בתמיד של שחר.

ה"ג או דילמא מניסוך המים

גמר לה מה ניסוך המים בלילה דאמר מר ומנחתם ונסכיהם ואפי' בלילה ומנחתם ונסכיהם אפי' למחר אף הזכרה נמי בלילה: ולא גרסי' מה ניסוך [המים] מאורתא אף הזכרה כו' ופי' מניסוך המים גמר לה וניסוך אשכחן ביום ובלילה דאמר מר^ל בתורת כהנים ואמר יב (ט.) וזב[מסכת מנחות (מד.) ובפרק שני (בתרומה) (בתמורה) (יד.) לכך נאמר (במדבר כט) ומנחתם ונסכיהם [ומנחתם ונסכיהם] בקרבנות החג לרבות לטעם מנחת נסכים [אפילו] בלילה אם הקריב את הזבח מצעור יום אע"ג דנסכים עם הזבח הן באין^כ והזבח אינו בא אלא ביום דכת' (ויקרא ז) ביום לוותו אעפ"כ^ל הקריב את הזבח מביא נסכו בלילה או למחר אע"ג דכת' דבר יום ביומו (ויקרא כג) דזנה הכתוב ומנחתם ונסכיהם [ומנחתם ונסכיהם] בקרבנות החג. י"ג אומר לענין [אס^כ] טעה אין מחזירין [אותו] הזכרה לניסוך המים מדמינן לה דלית לה תשלומין לאורתא או ללולב מדמינן לה שאין תשלומין ליומו. ליגנא אחרינא מה לולב ביום אף הזכרה: אינו מתחיל אלא ביום טוב ראשון ואינו מתחיל מצעור לרבי אליעזר כיון דמזכיר בחג והוא סימן קללה וכיון שהתחיל שוב אינו פוסק (ומתחיל) [ומזכיר] בין ביום ובין בלילה. אבל לרבי

יהושע דאמר מיום טוב האחרון ללא איבעי ליה לאגמורי מלולב דלדידיה אינו מזכיר בשעת סימן קללה יכול להתחיל ולהזכיר מצעור. ואיכ^כ מניסוך המים מה ניסוך המים בלילה וכו' אף הזכרה נמי: מתחיל בלילה. ואית

דמפרשי מה ניסוך המים מאורתא וכו', ומפרשי הכי מה לולב התחלתו ביום אף ניסוך התחלתו^ל ביום וכן מה ניסוך המים התחלתו בלילה דאמר מר וכו' אף התחלת הזכרה בלילה. ואי אפשר לומר כן שהיא התחלת ניסוך בלילה דאין מנסכין אלא בתמיד של שחר כדאמרין במסכת (סוטה) [יומא] (כו.) אין טעם וריח לכל המפורשין למעלה. האי [דכתיב] בספרים^כ אמר מר מנחתם ונסכיהם בלילה שבוש הוא [הנה] דהכל מודים^כ דעיקרו שלניסוך המים בתמיד של שחר אבל היכא דשכת באונס^כ איפשר הדך למילתיה ליליא^ל או ליומא אחרינא ואין הקרבן מתעבב לא על זבח^ל ולא על נסכו. והכא ה"ג מלולב גמר לה או מניסוך המים [גמר לה]. אמר רבי אבהו לא למדה רבי אליעזר וכו'. ופקא לן מיניה [דאי] מניסוך המים גמר לה כהני ידעינן להבחין ולדבר דעתו דרבי אליעזר לא סבר לה כרבי יהודה בן בתירה דאמר לקמן [ניסוך המים] בשני מתחיל דמיא כי רמיזי בשני רמיזי. ולא (לר') [כר'] עקיבא דאמר בשני מתחיל ניסוך יתירא בשני הוא דכתיב אלא חולק שלישי הוא ואית ליה בראשון הוא מנסך מדקא גמר לה להזכרה בראשון מניסוך המים שמע מינה (הוא אומר) (הא והא) בראשון מוריד הגשם וניסוך המים. ואי מלולב גמר לה להזכרה (ו)לא ידעינן ולא מידי אימת מתחיל ניסוך המים אליבא. מיהו בין לולב בין ניסוך המים לא מתחיל בלילה להתחילה וליכא מאן דפליג, והיינו דאמר רבי אבהו לא למדה רבי אליעזר וכו', כלומר לא כל [הימך] ללמוד דעתו בניסוך המים מהו אי דעתיה (דגמריה) [לגרמיה] או כרבי עקיבא או כבן בתירה כל עמנו לא למדה [להזכרה] אלא מלולב וליום ראשון [מפי רבי]. (ו)אגמרא^כ גמיר לה: מרבו. משעת נטילת לולב: ביום טוב הראשון שלמד מלולב [כדאמרין^כ]. משעת הנחתו: דהיינו בלילי יום טוב [האחרון] שמיני בתפילת ערבית [סיום] שביעי [כולו] כשר ללולב כדאמר^י בלולב הגזול (וסוה לה). הואיל וארבעת מינין הללו: לולב^ל אחרוג הדם וערבה. אינם באין אלא לרעות על המים דכשם שאי אפשר להם בלא מים: שאין גדלן אלא על המים דכתיב וערבי נחל (ויקרא כג) כערבים על יבלי מים (ושעיה מד) ובאחרוג כתיב דר

[א] בכת"י יש שינויים והוספות עד ד"ה מניסוך המים ח"ל כת"י א: מלולב גמר. במה מצעני שהוא בנין אב מה מצעני בלולב שהוא בא בחג לרעות על המים כדלקמן אף הזכרה נמי לרצוי בחג באה מה לולב ביום ולא בלילה שנא' [ויקרא כג]. [ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' אף הזכרה נמי ביום מזכיר בו ימות החג ומיטות דסימן קללה הן בחג ח"ל מיבעי ליה למיגמר מלולב וביום הוא דמזכיר בחג אע"ג דסימן קללה הן דומיא דלולב אבל מן החג ואילך דלא סימן קללה הן מזכיר ביום ובלילה.

ובכת"י ב: מלולב גמר. במה מצעני שהוא בנין אב מה מצעני בלולב שהוא בא בחג לרעות על המים כדלקמן אף הזכרה נמי לרצוי בחג באה מה לולב ביום ולא בלילה שנאמר ולקחתם לכם, אף הזכרה נמי ביום מזכיר בו ימות החג, ומשום דסימן קללה הן בחג ח"ל מיבעי ליה למיגמר מלולב, וביום הוא דמזכיר בחג אע"ג דסימן קללה הן

דומיא דלולב. מן החג ואילך סימן קללה מזכיר (בין) ובלילה. יט"ז חתוך ויש המילת [כ] כת כלל בכת"י דאמרין. ככ' בכת"י דנסכים מן חן, והוא איט [ג] ב' כתבי אס לא הביא מביאן בלילה לומר, ואע"ג [כד] כת"י כה' בדפוס שכתוב "והו" ובשני הכתי" ועד אין טעם ליתא. כו' צ"ל התחלתה. כז' בכת"י א, ו. ב' תיבת ב. ליתא. כח'.

א: והכי מודין. ובכת"י ב: דהכי מודים. כט' בכת"י: דשכח או אגס. לו בכת"י: ליתא ליליא. ואצ"ל וליליא. לא בכת"י א: לא על מנחתה ולא על נסכה, ובכת"י ב' בלשון רבים. לז' כ"ה בב' הכתי" לז' כ"ה. ב: ובכת"י דאמר. לז' בב' הכתי" הכתובים בפסוק ולקחתם לכם וגו'.

הודפס ע"י תוכנת אוצר החכמה

כל חלק נטיעה אחת [ו]קים להו לרבנן [ד]כוליה בית סאה קא ינקי וחורשים (וכו') [כולה] בשבילן עד ר"ה ואעפ"י שתוספת שביעית מן הפסוק שלשים יום לפני ראש השנה במועד קטן (ג:) אבל תשע ומפוזרות או עשר ואינן מפוזרות

אין חורשין [אלא] כדי לזרן והשאר אסור מפני שמועלת חרישתן לספיחים וזרעים הגדלין שם מאליהן בשביעית. ודוקא נטיעות שהן רכות ואריכות תיקון שלא יתייבשו אבל חילנות אסור מדאורייתא כל אלו [ורבנן] פסח ועשרת תקון במועד קטן [שם] שדה לכן עד הפסח שדה חילן עד עשרת הרחקה לדאורייתא. ושלשה חילנות מפוזרות בבית סאה כלו לריד לכן ונדונין בשדה^[א] חילן עד עשרת. כדתנן במסכת שביעית (פ"ב מ"א). ערבה: להקפת מזבח במסכת סוכה. וניסוך המים: כדאמרן. [וחורתן]: שם מקום. רבי יהודה אומר משום רבי יהושע: אמתני^[ב] מהדר. הי רבי יהושע: הי מילתא קאמר רבי יהושע דמשתמע ליה לרבי יהודה מניה האי סברא. אילימא רבי יהושע דמתני^[ב]: לאמר מיז"ט האחרון של חג. סתם רבי יהושע בכללו תנוי^[ג] [הוא] רבי יהושע בן חנניה. הא אומר מיום טוב אחרון הוא מזכיר: דמשמע התחלה^[ד] יום טוב האחרון ואפי' בתפלת יו"ט אור ואפי' בתפלת ערבית ומיהו^[ה] [רבי יהודה משום] רבי יהושע לא אמר אלא האחרון מזכיר היינו בתפילת מוסף. אלא ממילתיה דרבי יהושע דברייתא: דהיינו נמי רבי יהושע דמתני^[ב]. הא אומר משעת הנחתו: דהיינו מלילי יו"ט האחרון בתפילת ערבית. ותו הא דתניא: דזכותא אחריתא. רבי יהודה אומר משום רבי יהודה בן בתירה העובר לפני התיבה וכו': כדחזינן דברייתא [לעיל] דהראשון אינו מזכיר. תהא רבי יהושע בן בתירה: [לפ"ד] תהא רבי יהודה בן בתירה [אלא] של רבי יהושע בן בתירה^[א] ופליג עליה והיינו דקאמר משום רבי יהודה בן בתירה רבי יהודה אומר משום רבי יהושע שני בנים היו לו לבתירא רבי יהודה ורבי יהושע וכדאמר^[ב] בפסחים (סו.) נתעלמה הלכה (מפי בן) [מבני] בתירא. מקמי דליסמכוה: קרו ליה בן בתירא בשם אביו.

א הגוי'
נז' בכת"י
כשה. נח' בו
אמתיתא. נט
הכת"י. תלו
ס' בכת"י
מתחילת. כת'
סוף. בכת"י
ואיהו. סב'

בכת"י א. סג' כ"ה בכת"י א. בכת"י ב: תהא ברבי יהושע בן בתירה תהא של רבי יהושע בן בתירה, שני וכו'.

ללוחית של זהב בחזקת^[א] ג' לוגין היה ממלא מן הכיור. ורבי יהודה פליג בתרתי דאמר בלוג אחד [היה] ממלא ופליג נמי בשמיני^[ב] בפרק לולב וערבה (סוכה מה:). ומכנים שמיני: לנסוך כרבי יהודה בר' אלעאי והיינו כל שבעה. מאי שנא

ראשון ללא: דאין מנסכין לדברי רבי יהודה בן בתירה. דכי רמיזי מיא: תחילה. בשני רמיזי: כדאמרין נאמר בשני ונסכיהם. שמיני [נמי]: אינו מנסך אליבא דרבי יהודה. למיס בשביעי רמיזי: [סיוס^[ג]] רמז נרמז בשביעי לאפוקי שמיני ללא. אלא רבי יהושע הוא: כלומר [כיון] דלאו כרבי עקיבא [ורבי יהושע] מסתברא (ו) ר' יהושע הוא דפליג עליהו דלית ליה הך רמיזא דשני ושני וסבירא ליה ודאי כל שבעה הוא דגמרא גמירי^[ד] לה. ואהכי לא מוקים לה כרבי אליעזר, דפליג [נמי] עליהו דאי [הוא] סבירא ליה לרבי אליעזר ניסוך כל ז' אדגמר מלולב לגמור [מניסוך המים] וליתני רבי אליעזר אומר משעת ניסוך ויפרש טעמא דנסוך כמו שפירש בלולב (ורא' מר) [ויאמר] הואיל וניסוך המים אינו בא אלא לרבות על המים [בסך] וכו' אלא מדשקיה לנסוך ותלה טעמו ופירשו בלולב ש"מ ודאי לא סבירא ליה ניסוך כל ז' אלא ודאי^[ה] כרבי עקיבא סבירא ליה דאמר בשני או כרבי יהודה בן בתירה. ליסנא אחריתא. להכי לא מוקים לה כרבי אליעזר דשמותי [הוא] (סכת קל.) (סוף דבר) [ורבי אומר

לי] הא דאיבעי (ליה) [לעיל] רבי אליעזר מלולב גמר לה או מנסוך המים גמר כדי שדע [דעתו] דאי סבר נסוך מיום ראשון דתתוקם אליבא הא דתנן כל שבעה והכי קא בעי לה מלולב גמר אבל ניסוך או כרבי יהודה או כרבי עקיבא או דילמא מניסוך^[א] וקסבר מיום ראשון הוא. ופשיטא ליה מלולב גמר ולא מניסוך ולהכי לא מוקים ליה להאי כרבי אליעזר. ולא גרסינן [לעיל] מה לולב ביום ולא גרסי' נמי [הא] דאמר מר ומנחתם ונסכיהם וכו'. וגמרא גמיר לה רבי יהושע: דהלכה למשה מסיני היא [כדרב אסי^[ב]] דאמר ר' אסי וכו'. עשר נטיעות: ילדות מפוזרות בבית סאה בשוה שוותו בית סאה נחלק לעשרה חלקים ובאמצע

בב' הכת"י:
חוקת. נח' בב'
כת"י. ופליג
שמיני. נב' כת"י
, ובכת"י ב: יום.
י"ל כג"ל. נג' בב'
כת"י. גמיר.
נ' בכת"י א: או
י"ב עקיבא או
י"ב יהודה. בכת"י
אלא אומר רבי

וזהו. נס' מתיבת מניסוך עד תיבת מניסוך, נשמט בשעת בב' הכת"י, ובכת"י ב' בא לאחמ"כ שלא במקומו. נז' בכת"י

[ניתן לראות שלמרות שמהמילים בטל וברוחות הפירוש זהה לפירוש הנדפס בגמרות, בכל זאת תחילת הפירוש מתחילת המסכת עד שם שונה לחלוטין (ראה בהרחבה במבוא)].

[illegible][illegible][illegible]

הודפס ע"י תוכנת אוצר החכמה